
MIT VE DİN İLİŞKİSİ

(Kutsal Metinlerle İlişkisi)

Mit ve Din

Mitolojiler genel olarak dinsel, ruhani ve evrenin ya da halkların oluşumu gibi yaratılış veya türeyiş gibi temaları içerirler.

Eski toplumların dinlerinin mitoloji kavramı ile kullanılması çoğunlukla yapılan bir yanıltır.

Mit ve Din

- Mitolojiler dinsel, dinler mitolojik öğeler içermelerine rağmen, mitoloji ve din kavramları farklı anlamlara sahiptirler.
- Mitoloji-Din problemini daha çok din tarihçileri, antropologlar ve sosyologlar araştırmışlardır.

Mit ve Din

Mitoloji ile din arasındaki ilişkiyi birbirine zıt iki ayrı teoride incelenebilir (Bayat, 2007: 71):

1. Mitolojiyi dinle aynılaştırırlar, mitlerle dinlerin aynı anda oluştuğunu savunanlar, mitleri dini inançların bozulmuş şekilleri sayarlardı.
2. Mitoloji ile din arasında hiçbir bağ görmeyenler, mitolojiyi dinlere kaynaklık yapan bir fenomen olarak görenler.

Mit ve Din

Mit ve din ilişkisinde S. Tokarev şöyle der: “Mitler, dinî itikatlarla yalnız belirli dinsel ve sihirsel ayinler ile bağlanmaz” (Bayat, 2007:72).

Animizm’in savunucularından olan Taylor’a göre mitlerin oluşmasında animistik unsurlar ön plandadır.

Mitoloji ekolü mitolojiyi eski bir din gibi düşünür.

Mit ve Din

- E. Durkeim'e göre mitler dini sistemin parçasıdır ve ritüelin hareketlerle anlattığı şeyleri kelimelerle anlatır. Her ikisinin de birlik ve beraberlik ruhunu yüceltmek ve sağlamak gibi işlevleri vardır (Oğuz-Gürçayır, 2005: 280).
- Malinowski' e göre “mitin ilkel kültürlerde vazgeçilmez bir işlevi vardır, o inancın ifadesidir, onu derinleştirir ve şifreler; ahlakı korur ve ona güç verir; ritin üretkenliğine kefil olur ve insan için örnek olacak pratik kuralları içerir” (Malinowski, 2000:99).

Mitoloji ve Kutsal Metinler

- ❑ Dinler felsefelerini ve amaçlarını açıklarken mitolojik öğelere değinirler.
- ❑ Musevilik, Yahudilerin ve komşularının oluşturduğu mitlerden oluşur. “Musevilik, Sami Mitolojisinin vârisidir, denilebilir. Ancak Museviliğin şekillenmesinde Mısır mitolojisiyle beraber Sümer-Akkad ve *Avesta* mitolojilerinin de rolü olmuştur (Bayat, 2007:75).
- ❑ Hıristiyanlık da farklı toplumların mitolojik unsurlarını bünyesinde barındırır.

Mitoloji ve Kutsal Metinler

- Kitab-ı Mukaddes'te yer alan “çeşitli yaratılış öykülerindeki fenomenlerin Sümer mitolojisinden türediği söylenir” (Bayat, 2007:75).
- Kur'an-ı Kerim'in kitaplaştırma süreci önceki dinlerden farklıdır. Ancak Kur'an-ı Kerim'de de mitolojik bir anlatımın olduğu muhakkaktır.

“Semavi Olmayan Dinlerde Mitoloji”

Manihaizm ve Mitoloji

Manihaizm kutsal metinlere sahip bir dindir. Bu dinin kurucusu Mani 216 yılında doğmuş bir İranlıdır. 276 yılında hükümdar Behram tarafından öldürülmüştür.

Fâ-Tâ adındaki kralın karısı yediği nardan gebe kalmış ve göğsünden Mani doğmuştur. Mani, Tanrı tarafından peygamber olarak gönderildiğini söylemiş ve bir yıl yaşadığı mağarada Erteni Mani adlı kitabı yazmıştır.

Manihaizm ve Mitoloji

Mani'ye göre nur Tanrı'yı ve iyiliği, karanlık da şeytanı ve kötülüğü temsil eder. Bu dine göre kainatta bir iyilik, bir de kötülük vardır. Her şey bunlarla oluşur. Hatta ata ruhları iyiliği temsil eden birer yüce ruhlardır.

Manihaizm ve Mitoloji

Bu dinin temellerinde düalist düşünce yatar. İyiliğin ve kötülüğün; ışık ile aydınlığın çarpışması gibi. İran ve Türk mitolojilerinde de bu düalist düşünceyi görmek mümkündür. İran mitolojisinde ışığı temsil eden büyük iyilik tanrısı Hürmüz ve kötülüğün, yeraltının, karanlığın efendisi Ehrimen, Mani dinindeki karanlığın ve ışığın çarpışması gibi sürekli bir mücadele halindedir.

Altay mitolojisinde Tanrı Ülgen ve Erlik arasında gerçekleşen mücadele de buna örnek olarak verilebilir.

Mazdaizm ve Mitoloji

M.Ö. VII. yüzyılda doğduğu tahmin edilen bu dinin kurucusu Zerdüşt'tür. Büyük bir kısmını arkaik İran mitolojisi oluşturmakla beraber, bünyesinde klasik Yunan ve Roma izlerini de barındırır.

Mazdaizm ve Mitoloji

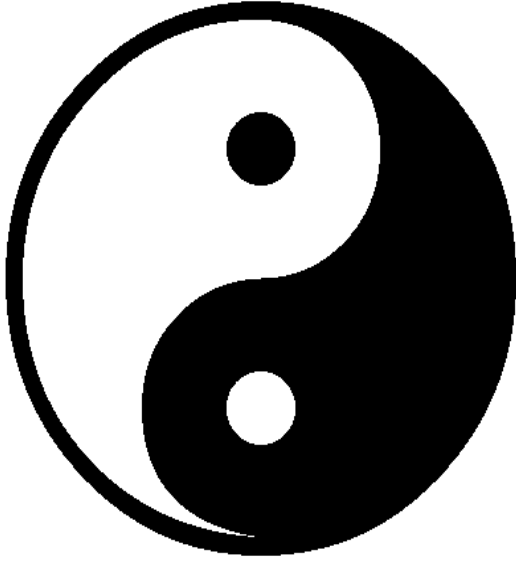
Zerdüşt doğar doğmaz Tanrı ona dünyayı ıslah etmesini söylemiştir. Daha çocukken cinlerle ve devlerle savaşmıştır. 30 yaşına geldiğinde Buhu Bânû adında bir melek onu büyük tanrı Ahuramazda'nın yanına götürmüştür. Tanrı ile konuşmuş ve ondan Avesta adlı kutsal kitabı almıştır.

Mazdaizm ve Mitoloji

Ahuramazda kainata iki tanrı göndermiştir. Birisi iyilik ve nur tanrısı Hürmüz, öbürü kötülük ve karanlık tanrısı Ehrimen(Ahriman)'dir. Hürmüz ile Ehrimen sürekli mücadeleye halindedir. Fırtınalar da iyi ruhların kötü ruhlarla savaşından ileri gelmektedir.

Taoizm ve Mitoloji

Taoizm'e göre, kozmik âlemden önce maddi olmayan bir varlık tanınmıştır ki bu kendiliğinden olmuştur. Adı da Tao'dur. İnsanlar onun yolunu takip etmelidir. Çünkü küçük bir dünya olan insan, büyük varlıkların kanunlarına bağlıdır. Var olan her şey canlıdır, ruh sahibidir. Bir madde, bir de onunla beraber olan bir ruh vardır. Bu durumda insan yere, yer göğe, gök Tao'ya aittir.

Taoizm ve Mitoloji

Animizm'e benzeyen bir inanişın yer aldığı Taoizm'de insanın ruh tarafına "Sher", madde tarafına "Kvvi" denir. Bütün kozmik âlemin üstünde Tao vardır ve maddi olmadığından, ruh maddeden daha üstündür.

Taoizm ve Mitoloji

Taoizm'in dayandığı esaslardan biri diğeri de kutsal tanınan boşluk âleminin dört yöne ayrılmış olmasıdır. Dört yön, dört hayvanla temsil edilir. Doğuda ejderha, güneyde kızıl kuş, batıda ak kaplan, kuzeyde kara kaplumbağa bulunmaktadır. Durumlarına göre uğurlu veya uğursuz sayılırlar. Boşluğu ve yeri idare ederler.

Mit ve Din Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

- ❑ Fuzuli Bayat mit ve din arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları şöyle özetlendirir (Bayat, 2007: 79):
- ❑ Mit ve din arasındaki en büyük benzerlik her ikisinin de normal mantığa uymaması, her ikisinin temelinde inancın varolmasıdır. Mit çağında yaşayanlar için mitolojik olaylar tartışılmaz birer gerçekliktir. Din de ortaya çıktığı andan itibaren kayıtsız şartsız inanılan kural ve olaylarla donatılmıştır.
- ❑ Din, Allah'a doğru götüren yol, mitoloji ise eski insanın çevresi ve kendisi hakkındaki ilkel bilimin bütünüdür.
- ❑ Dinde sistemlilik, yani yaratan Allah, Allah'ın emir ve vahiylerini ulaştıran peygamber ve âhiret inancı esastır. Mitolojide ise yaratılış, türeyiş mitleri eğitimci fonksiyon taşımaktadır.

Mit ve Din Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

- Dinde hüküm ve irrasyonel itikât, mitte ise bağıllık ve ilk rasyonel bilgi vardır.
- Mitler dinin aracıdır, yani zaman zaman dinler mitlere müracaat etmiş, ondan yararlanmışlardır. Zaman zaman mitlerin de mazmunu değişmiş, dini içerik kazanmışsa da mit dini kullanamamıştır.
- Hem mitlerin hem de dini hikâyelerin doğruluğu mantıksal olarak düşünülemez ve tarihi kaynakları araştırmaya tâbi tutulmaz.
- Dinde mistisizm, mitolojide somutluk güçlüdür. Buna karşın mitolojinin de zaman zaman mistisizme kaynaklık ettiği olmuştur.